

Nr 222.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för avhjälpande av bostadsbehovet för de vid ämbetsverken å Ladugårdsgärdet och Mariebergssområdet anställda tjänstemännen.

(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lundqvist* och *Åman* (I: 157) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmström m. fl.* (II: 248), har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att mark för bostadsändamål inom kronans exploateringsområden i Stockholm måtte ställas till förfogande för avhjälpande av bostadsbehovet för de vid ämbetsverken å Ladugårdsgärde och Mariebergssområdet anställda tjänstemännen.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sin hemställan får utskottet hänvisa till motionen II: 248.

I anledning av motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning framställd begäran, yttranden avgivits av *byggnadsstyrelsen*, *djurgårdsnämnden* och *1945 års markkommission*.

De ifrågasvarande yttrandena torde såsom bilagor få fogas vid detta utlåtande (*Bilaga A, B och C*).

Utskottet. Utskottet vill icke förneka, att nu rådande förhållanden på bostadsmarknaden i huvudstaden för statstjänstemännen medföra svårigheter i olika hänseenden. Liknande svårigheter föreligga emellertid för andra bostadssökande. Enligt statsmakternas under de senaste åren fattade beslut i bostadspolitiska frågor har ansvaret för planläggning och ledning av bostadsproduktionen ansetts böra åvila vederbörande kommun. Av motionärerna åberopade exempel å statlig medverkan till åtgärder för uppförande av bostäder åt statstjänstemän måste enligt utskottets mening ses mot bakgrunden av de speciella behov åtgärderna avsett tillgodose. Såsom djurgårdsnämnden framhållit är det givet, att om staten beslutar förlägga exempelvis ett regemente eller ett sjukhus till ett mindre samhälle, detta beslut kan föra med sig ett behov av nya bostäder, som det överstiger kommunens förmåga att tillgodose. En statlig medverkan till bostadsproblemets lösning i dessa fall torde emellertid ha förekommit först sedan det konstaterats, att kommunal eller enskild bostadsproduktion över huvud taget icke varit att påräkna.

Utskottet delar djurgårdsnämndens uppfattning, att tillkomsten av ett nytt statligt ämbetsverk i och för sig icke behöver betyda en sådan belastning å bostadsmarknaden i huvudstaden, att grunden för principen om kommunens ansvar för bostadsförsörjningen därigenom rubbas. Å andra sidan föreligger uppenbarligen ett visst statligt intresse av att i samband med uppförande av större ämbetskomplex, sådana som de å Gärdet och Marieberg, i förhållande till dessa komplex välbelägna bostäder uppföras. Även om utskottet icke anser, att statliga markområden böra av staten exploateras i syfte att bereda tjänstemännen förtursrätt till bostäderna, är utskottet likväl av den mening att staten i sin mån kan böra medverka för bostadsbehovets tillgodoseende genom upplåtelse av tillgängliga, för andra statliga ändamål icke erforderliga markområden. Därvid har djurgårdsnämnden angivit en framkomlig väg vara att till vederbörande personalorganisation upplåta tomt, under villkor att bostäderna i första hand avses för medlemmarna i organisationen.

Av djurgårdsnämndens yttrande framgår, att viss kronan tillhörig mark står till förfogande för bostadsbebyggelse å Ladugårdsgärdet samt inom Mariebergs-Konradsbergsområdena. Med erinran härom samt under framhållande av nämndens uttalande, att nämnden för sin del är beredd att i den mån tillgängliga markutrymmen förslå eller kunna frigöras från nuvarande användning medverka till att avhjälpa bostadsbehovet för tjänstemännen vid ämbetsverken å Ladugårdsgärdet och Mariebergsområdet, får utskottet hemställa,

att motionerna I: 157 och II: 248 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 juni 1948.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Heiding, Gustaf Iwar Anderson, fröken Andersson, herrar Sundelin, Johan Eric Ericson, Rosenberg och Hesselbom; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Ward, Malmberg i Skövde, Andersson i Malmö, Rubbestad, Mårtensson, Wallentheim, Pettersson i Dahl, Åkerström, Holmström, Hoppe och Birke.

Bilaga A.

Till Riksdagens statsutskott.

Byggnadsstyrelsen delar den i motionen framförda uppfattningen, att bostadsbristen för närvarande innebär allvarliga olägenheter.

Till de i motionen framförda förslagen och de av motionärerna i övrigt framförda synpunkterna vill styrelsen dock anföra följande.

Beträffande de åberopade, av vissa såväl statliga som andra organ vidtagna åtgärderna i fråga om bostadsanskaffning gäller, att i dessa fall särskilda förutsättningar äro för handen. Sålunda har det ansetts nödvändigt att för befattningshavare vid militära etablissemang och flera av de affärsdrivande verkens anläggningar, ofta förlagda å smärre orter utan hyresmarknad eller med endast ringa sådan, anordna bostäder, varvid även tjänstgöringstiden och beredskapssynpunkter varit utslagsgivande. Däremot förekomma tjänstebostäder knappast vid de militära och affärsdrivande verkens centrala organ i städerna med huvudsakligen administrativa uppgifter. Bestämmelserna i boställsordningen för folkskolans lärare avse endast sådana orter ute i landet, där hyreslägenheter saknas.

I fråga om de i motionen anförda exemplen på civila företag, som tillhandahålla bostäder åt de anställda, torde böra framhållas, att HSB:s tjänstemän icke ha beretts andra möjligheter än utomstående att teckna sig såsom medlemmar i respektive föreningar i avsikt att erhålla lägenheter inom ramen för HSB:s rörelse.

Att större industriföretag, i synnerhet utanför Stockholm, sedan gammalt pläga hålla bostäder åt personalen, torde i detta fall sakna betydelse som jämförelseobjekt.

Beträffande uppgiften, att förläggningen av ämbetsverken och upplåtandet av mark för bostadsändamål följa olika utvecklingslinjer, bör framhållas, att det just är inom de i motionen berörda områdena för ämbetsverkens placering, som kronan genom upplåtelse av mark möjliggjort den enda mera betydande bebyggelsen för bostadsändamål i den inre staden under de senaste 10—15 åren. Att, såsom föreslås, verkställa en markinventering i avsikt att vid planerandet av nya byggnader för ämbetsverken även kunna reservera tillräcklig mark för bostäder innebär sålunda i och för sig intet nytt. Då emellertid tillgången inom Stockholm på mark för statliga ändamål och främst för nya ämbetsverk redan är ytterligt knapp, torde intet stå att vinna genom en dylik prövning. Icke heller torde motionärerna avse, att sådana ämbetsverk, som med nödvändighet måste förläggas till huvudstaden, skulle kunna placeras i ytterområdena. Byggnadsstyrelsen är av den uppfattningen att, sedan normala förhållanden inträtt på byggnads- och bostadsmarknaden, dels större möjligheter skola föreligga för tjänstemännen liksom för andra att genom flyttning erhålla i förhållande till arbetsplatsen lämpligare belägna bostäder, dels ock de för en storstad eljest typiska trafiksvårigheterna skola kunna efter hand i rimlig utsträckning övervinnas.

Byggnadsstyrelsen har även ansett sig böra i frågan samråda med djurgårdsnämnden och har därvid funnit, att såväl vid Ladugårdsgården som å Mariebergssområdet viss ytterligare mark finnes tillgänglig för bostadsbebyggelse. Nämnden läser i eget yttrande komma att närmare redogöra härför.

I fråga om de föreslagna formerna för upplåtande åt tjänstemän av eventuellt tillgängliga bostäder i nybyggnader torde det enligt byggnadsstyrelsens mening bereda svårigheter att för kronans del förena de i motionen avsedda villkoren med markförsäljningen i fråga. Det synes styrelsen böra ankomma på respektive personalorganisationer att i en eller annan form försäkra sig om rätten till förvärv av dylika lägenheter för sina medlemmars räkning.

Stockholm den 8 april 1948.

HENNING LEO.

GUNNAR WEJKE.

/ Casper Tham.

Bilaga B.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom Kungl. Maj:ts remiss den 27 februari 1948 har djurgårdsnämnden anbefallts avgiva yttrande till statsutskottet över motion II: 248 om åtgärder för avhjälpande av bostadsbehovet för de vid ämbetsverken å Ladugårdsgärdet och Mariebergsområdet anställda tjänstemännen.

I anledning härav får djurgårdsnämnden till en början lämna en redogörelse för vilka under nämndens förvaltning stående områden, som kunna antagas komma i fråga för bostadsbebyggelse.

Vad först *Ladugårdsgärdet* angår, återstå där följande områden, som enligt gällande stadsplan äro avsedda för bostadsändamål och för vilka förslag till annan användning icke föreligger:

1) Ett område vid Gustaf Adolfskyrkan, bestående av kvarteren Rekryten och Infanteristen samt delar av kvarteret Fältprästen.

Inom detta område kunna enligt stadsplanen utvinnas 2 250 normaleldstäder om 30 kvadratmeter. Området ingår emellertid till största delen i Svea livgardes och Stockholms luftvärnsregementets kasernområden och användes för närvarande för förrådsbyggnader och för luftvärnsregementets övningar. Till en mindre del är området tills vidare upplåtet med nyttjanderätt till Stockholms stad såsom park. Området kan icke tagas i anspråk för bostadsbebyggelse, förrän de militära dispositionerna av marken upphöra.

2) Ett område vid norra ändan av Artillerigatan, bestående av kvarteren Ryttmästaren och Dragonen samt delar av kvarteren Stångkusken och Marketenteriet.

Detta område inrymmer enligt gällande stadsplan 1 675 normaleldstäder. Det ingår emellertid i Svea artilleriregementets förutvarande och Livregementets till häst nuvarande kasernområde och är bebyggt med ett stort antal militära förrådsbyggnader. Endast ett tomtområde om 400 eldstäder i kvarteret Stångkusken är obebyggt, men detta område erfordras tills vidare för livregementets övningar. Området kan således icke till någon del användas för bostadsändamål förrän den militära användningen upphör.

3) Kvarteret Rio vid Värtavägen—Sandhamnsgatan, inrymmande enligt stadsplan 279 normaleldstäder (3-våningshus). Kvarteret disponeras för

närvarande för kungliga teatrarnas kulissmagasin, vilka icke torde kunna flyttas till annan plats inom avsevärd tid. Om stadsplanen för kvarteret ändras, så att bebyggelsen får ske i 7-våningars punkthus, torde emellertid en tomt vid Värtavägen (ca 100 eldstäder) kunna göras disponibel för bostadsbebyggelse.

4) Kvarteren Genua och Smyrna vid Sandhamnsgatan, innehållande enligt stadsplan 315 normaleldstäder (3-våningshus).

Kvarteret Smyrna bör göras till föremål för stadsplaneändring, varvid 3-våningsbebyggelsen ändras till bebyggelse med 6—7-våningars punkthus.

Efter stadsplaneändring respektive intagande i stadsplan kunna följande områden tillkomma:

5) Kvarteren Lissabon och London.

Viss del av kvarteret Lissabon är reserverad tills vidare för stadens räkning (skoländamål) enligt 1931 års ladugårdsgärdesavtal. Skulle staden emellertid icke behöva området för skola, äger kronan efter stadsplaneändring utnyttja det för bostadsbebyggelse. Delar av kvarteren Lissabon och London på ömse sidor om Sehlstedtgatan avses enligt gällande stadsplan utnyttjade för enfamiljshusbebyggelse motsvarande omkring 300 normaleldstäder. Denna stadsplan synes böra ändras till hyreshusbebyggelse i samband med stadsplaneändring för skoltomten i kvarteret Lissabon. Genomförandet av en sådan stadsplaneändring skulle medföra, att omkring 780 normaleldstäder skulle kunna bli tillgängliga. Stadsplaneändring för skoltomten förutsätter emellertid att staden tar ställning till frågan om skolans förläggning. Detta ställningstagande sammanhänger i sin tur med frågan, när kvarteret Skvadronen, som också reserverats för bl. a. skoländamål, kan frigöras från militär användning.

6) Område norr om Östhammarsgatan.

Området förvaltas av kungl. järnvägsstyrelsen och är delvis bebyggt med bostadshus för järnvägsmän och vissa av staden disponerade äldre bostadshus. Enligt 1931 års avtal skall området tillhöra kronans exploateringsområde och intagas i stadsplan. En stadsplanläggning av området med 6- och 7-våningars punkthus för bostadsändamål skulle kunna innebära en framtida reserv av ca 450 normaleldstäder.

7) Område mellan Värtavägen, Valhallavägen och Banérgatans förlängning.

Detta område är beläget utanför 1931 års stadsplaneområde och beröres icke i 1931 års avtal. Om området intages i stadsplan och disponeras för bostadsbebyggelse, torde där kunna inrymmas omkring 700 normaleldstäder.

8) Ovan icke nämnda, odisponerade områden inom 1931 års stadsplaneområde.

Enligt 1931 års avtal äger kronan rätt att med stadens medverkan få sådan stadsplaneändring genomförd för mark, som i 1931 års stadsplan reserverats för allmänna byggnader och för idrottsändamål, att marken i stället kan användas för bostadsbebyggelse. Omfattningen av de markområden av nyssnämnd karaktär, för vilka en stadsplaneändring skulle kunna genomföras i syfte att öka tillgången på bostadstomter, blir beroende på behovet av mark för statliga byggnader och undandrar sig djurgårdsnämndens bedömande.

Sammanfattningsvis kan den ungefärliga tillgången på bostadsmark å Ladugårdsgärdet angivas sålunda:

enligt gällande stadsplan

1) område vid Gustaf Adolfskyrkan	2 250	eldstäder
2) » » Artillerigatan	1 675	»
3) kvarteret Rio	279	»
4) kvarteren Genua och Smyrna	315	»

Summa 4 519 eldstäder

efter stadsplaneändring respektive antagande av ny stadsplan

5) kvarteren Lissabon och London	780	eldstäder
6) område vid Östhammarsgatan	450	»
7) område mellan Värtavägen, Valhalla- vägen och Banérgatans förlängning	700	»

Summa 1 930 eldstäder

Tillhoppa således 6 449 eldstäder.

Inom Ladugårdsgärdet finnas stora områden som enligt gällande eller föreslagen stadsplan äro avsedda för allmänna byggnader (exempelvis kvarteret Förrådsbacken samt kasernområdena för I 1, Lv 3, A 1 och K 1). En del av dessa områden (kvarteret Förrådsbacken, kvarteren Troppen, Plutonen och Kompaniet samt kvarteren Divisionen, Artilleristen, Fyrverkaren och Konstapeln) ha tidigare varit intagna i stadsplan såsom bostadsområden, och beslutet om deras ändrade användning medföra bortfall av omkring 5 500 bostadseldstäder. Kvarteren Troppen, Plutonen och Kompaniet ha efter överläggningar mellan vederbörande departement, byggnadsstyrelsen och djurgårdsnämnden föreslagits disponerade för främmande maktens legationsbyggnader. Djurgårdsnämnden har i förevarande ärende varit i samråd med byggnadsstyrelsen och erfarit att byggnadsstyrelsen ansett samtliga övriga nu ifrågakommande områden, i den del beslut icke redan fattats om deras speciella användning, fortfarande böra reserveras för statens allmänna byggnader.

I detta sammanhang må särskilt framhållas att Stockholms stads önskemål om bevarande såsom park och friluftsområde av de östra delarna av Norra Djurgården lett till att staden genom ett år 1946 träffat avtal erhållit nyttjanderätt på 50 år till den öppna delen av Ladugårdsgärdet samt enligt ett nu föreliggande förslag till avtal avses förvärva äganderätten till det s. k. Kaknäsområdet. Möjligheten att här skapa nya bostadsområden har alltså bortfallit genom dessa stadens krav på friområden. Ett område utanför 1931 års stadsplan, som alltjämt är i kronans hand och som skulle kunna komma i fråga för bostadsbebyggelse (ca 1 400 eldstäder), är norra delen av den s. k. Kampementsbacken. Denna mark har emellertid staden begärt att få förvärva för sjukhusändamål.

Av den sålunda lämnade redogörelsen framgår, att inom Ladugårdsgärdet endast jämförelsevis obetydliga områden äro omedelbart disponibla för bostadsbebyggelse.

Inom *Mariebergs-Konradsbergsområdena* disponeras marken norr om Rålambsvägen f. n. huvudsakligen av Psykiatriska sjukhuset. Det sammanlagda antalet normaleldstäder, som enligt 1937 års stadsplan skulle inrymmas inom denna norra del av områdena, uppgår till 4 694. Härav

hänföras omkring 290 eldstäder till mark i kvarteret Taffelberget utanför sjukhusområdet. Inom detta kvarter ha emellertid nyligen uppförts kontorsbaracker för bränslekommissionen, vilka torde omöjliggöra tomtmarkens användning för bostadsändamål under en tid av 10 å 15 år framåt. Återstoden av nyssnämnda 4 694 eldstäder kan icke tagas i anspråk för bostadsbebyggelse annat än i den mån mark frigöres från sjukhusanvändningen. Frigörandet av ytterligare mindre delar av sjukhusområdet för bostadsbebyggelse ha vederbörande sjukhusmyndigheter åtminstone hittills motsatt sig.

Marken söder om Rålambsvägen och väster om Birgittavägen disponeras huvudsakligen för militära ändamål (ammunitionsfabriken och arméns signalskola) och inrymmer enligt 1937 års stadsplan 4 079 bostadseldstäder. Av dessa eldstäder äro cirka 840 belägna utanför de av militära myndigheter disponerade områdena, nämligen

i kvarteret	Trängkåren	116	eldstäder
»	»	Trådkompaniet	194
»	»	Klastorp	186
»	»	Styckgjuteriet	178
»	»	Gamla Konradsberg	166
				Summa 840 eldstäder

Marken öster om Birgittavägen och Essingevägen, enligt 1937 års stadsplan inrymmande 2 508 eldstäder, avses disponerad för allmänna byggnader och hotell.

För närvarande skulle alltså inom Mariebergs-Konradsbergsområdena kunna stå till förfogande för bostadsbebyggelse endast nyssnämnda mark i kvarteret Trängkåren m. fl., inrymmande sammanlagt 840 normaleldstäder. Om statsmakterna beslutade att Psykiatriska sjukhuset och arméns signalskola inom en nära framtid skulle förflyttas från de områden de nu innehava, skulle tydligen stora möjligheter vinnas att anskaffa mark för bostadsändamål i denna del av staden. Huruvida vissa delar därvid böra reserveras för statens allmänna byggnader är ännu icke utrett.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen är den mark, som enligt gällande stadsplan avsetts för bostadsbebyggelse, i stor utsträckning för närvarande bunden vid användning för militära och andra statliga ändamål. I den mån så är förhållandet stå dessa områden tydligen icke till förfogande för avhjälpande av den akuta bostadsbristen, utan äro att betrakta som en reserv för framtiden.

Djurgårdsnämnden får därjämte framhålla, att under de senaste åren från Stockholms stads sida framställt önskemål om sådana ändringar i gällande stadsplaner för såväl Ladugårdsgärdet som Marieberg och Konradsberg, vilka skulle medföra att kvartersmark för bostadsändamål utlägges till tomtmark för stadens allmänna byggnader och ytterliga parker. Så länge förhandlingar pågått i anledning av dessa framställningar, har den härav berörda mark, som eljest stått till förfogande, icke kunnat av djurgårdskommissionen eller djurgårdsnämnden planläggas och disponeras för tomtförsäljning. Häri ligger alltså en bidragande orsak till den stagnation i bostadsproduktionen inom Ladugårdsgärdet och Konradsberg-Marieberg, som rätt de senaste åren.

Enligt statsmakternas under de senaste åren fattade beslut i bostadspolitiska frågor har vederbörande kommun ansvaret för planläggning och ledning av bostadsproduktionen inom kommunens område. Bostadsförsörjningen får sålunda i första hand anses vara en kommunal angelägenhet.

Givet är att om staten beslutar att förlägga exempelvis ett regemente eller ett sjukhus till något mindre samhälle, detta beslut kan föra med sig ett behov av nya bostäder, som det överstiger kommunens förmåga att tillgodose. I en sådan situation torde det få anses vara statens skyldighet att se till att erforderliga bostäder framskaffas. I en stad av Stockholms storlek torde däremot tillkomsten av nya statliga ämbetsverk och institutioner i och för sig icke behöva betyda en sådan belastning, att principen om kommunens ansvar för bostadsförsörjningen därigenom skulle rubbas. Detta ansvar innebär bland annat skyldighet att med hjälp av stadsplaneanordningar och kommunikationsmedel sörja för att arbetsplatser och bostäder lämpligt fördelas på de olika stadsdelarna.

Detta utesluter emellertid icke, att staten, vilken såsom arbetsgivare har ett direkt intresse av att dess anställda kunna erhålla i förhållande till arbetsplatsen lämpligt belägen bostad, bör så långt det är möjligt medverka härtill. I nuvarande läge, då bostadsunderskott föreligger och hyresmarknaden är väsentligt mindre rörlig än tidigare och därjämte statsapparaten kraftigt utvidgats på olika områden, har staten — såsom motionärerna närmare utvecklat — särskild anledning att tillse, att välbelägna bostäder produceras i samband med uppförandet av nya ämbetshus. En bidragande orsak till att staten bör träda in när det gäller bostäder på Ladugårdsgärdet ligger också däri att så förhållandevis stora områden här reserverats för statliga ändamål och att endast staten är ägare till exploateringsbar mark inom dessa delar av staden.

Vilket eldstadsantal inom närbelägna områden, som man i varje särskilt fall bör räkna med såsom erforderligt för befattningshavare vid ett ämbetsverk, kan ju endast uppskattningsvis bedömas, eftersom befattningshavarnas egna önskemål i första hand bli avgörande och en mängd olika faktorer här kunna spela in. Förslagsvis kan man måhända antaga att hälften av de anställda önska erhålla bostad inom sådana områden, som av kronan skulle kunna ställas till förfogande i närheten av arbetsplatsen.

Såvitt djurgårdsnämnden kan finna, är det i förevarande sammanhang väsentligaste syftet vunnet, därest bostäder sålunda kunna successivt tillskapas i samband med tillkomsten av de nya arbetsplatserna. En annan fråga är, huruvida dessa bostäder kunna eller böra för framtiden reserveras för statsanställda. Att byggnaderna skulle uppföras av staten och bibehållas i statens ägo torde enligt djurgårdsnämndens mening knappast komma i fråga. Skulle tomtförsäljning ske till enskilda köpare, saknas möjlighet att förbehålla blivande bostadslägenheter för en viss kategori av hyresgäster. Däremot skulle måhända en viss säkerhet i detta hänseende kunna erhållas, om vederbörande personalorganisation, på sätt motionärerna förordat, i förekommande fall finge förvärva tomt med villkor att i första hand upplåta lägenheter åt sina medlemmar. Djurgårdsnämnden utgår därvid från att det icke kan anses lämpligt att i alltför hög grad koncentrera bostäderna för befattningshavare i ett och samma verk. Frågan om den lämpligaste formen för tillhandahållande av bostadstomterna bör enligt djurgårdsnämndens mening göras till föremål för ytterligare utredning.

Med utgångspunkt från vad ovan anförts och under beaktande jämväl av vad motionärerna andragit får djurgårdsnämnden uttala, att djurgårdsnämnden för sin del är beredd att i den mån tillgängliga markutrymmen förslå och kunna frigöras från nuvarande användning medverka till att avhjälpa bostadsbehovet för tjänstemännen vid ämbetsverk å Ladugårdsgärdet och Mariebergssområdet.

Stockholm den 16 april 1948.

DJURGÅRDSNÄMNDEN.

HARALD MALMBERG.

Nils Edling.

Bilaga C.

Till Riksdagens statsutskott.

Enligt resolution den 27 februari 1948 har Kungl. Maj:t anmodat 1945 års markkommission att avgiva yttrande över en inom riksdagen väckt, till dess statsutskott hänvisad motion nr II:248 om åtgärder för avhjälpan av bostadsbehovet för de vid ämbetsverken å Ladugårdsgärdet och Mariebergssområdet i Stockholm anställda tjänstemännen.

I anledning härav får 1945 års markkommission anföra följande.

Enligt ett av kommissionen den 20 mars 1946 avgivet, av Stockholms stadsfullmäktige och statsmakterna sedermera godkänt förslag till avtal har kronan till staden överlåtit äganderätten till bl. a. ett område om ca 4 250 kvm i kvarteret Ornbäraren å Mariebergssområdet att av staden användas för skola och därmed sammanhängande ändamål. Den 12 september 1946 har kommissionen avgivit förslag till avtal mellan kronan och Stockholms stad om bl. a. upplåtelse till staden under 50 år av ett område om ca 1 000 000 kvm å Ladugårdsgärdet för användning såsom obebyggt friområde. Detta avtalsförslag har i allt väsentligt godkänts av stadsfullmäktige och statsmakterna. Vidare har kommissionen den 17 juni 1947 avlämnat förslag till avtal angående överlåtelse å Stockholms stad av bl. a. kronan tillhörig mark om ca 835 000 kvm inom det s. k. Kaknäsområdet å Djurgården. Sistnämnda avtalsförslag, som godkänts av Stockholms stadsfullmäktige, är alltså beroende på statsmakternas prövning.

För närvarande pågå inom markkommissionen förhandlingar rörande ett av Stockholms stad framställt önskemål att få förvärva norra delen av Kampementsbacken å Ladugårdsgärdet för uppförande av ett kroppssjukhus. Vidare har kommissionen upptagit fråga om ändring av stadsplanen för den öster om nuvarande Birgittavägen och söder om Rålambsvägen belägna delen av Mariebergssområdet, varvid syftet är att möjliggöra markens användning för statliga ämbetsbyggnader, bl. a. ett redan påbörjat nybygge för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och luftfartsstyrelsen. I sammanhang härmed har övervägts möjligheten att disponera den sydöstra delen av Mariebergssområdet för ett större hotell, avsett att betjäna företrädesvis personer som ankomma till Stockholm med flyg.

Utöver vad nu nämnts komma frågor om dispositionen av kronans mark å Ladugårdsgärdet och inom Mariebergssområdet icke att handläggas av markkommissionen, som avser att slutföra sitt arbete under den allra närmaste tiden. På grund härav kan kommissionen icke yttra sig om i vad mån återstående bebyggbar mark kan användas för bostadsändamål utan torde det tillkomma djurgårdsnämnden att i första hand taga ståndpunkt till dessa frågor.

Stockholm den 12 april 1948.

FÖR 1945 ÅRS MARKKOMMISSION:
TORSTEN NOTHIN.

Nils Joachimsson.